

DE ZIN VAN HET LIJDEN

De laatste maanden zijn we in de ban geweest van aanslagen, geweld en lijden: het lijden van de slachtoffers van de aanslagen en hun families en het lijden van zoveel onschuldige Afghanen. En sinds die aanslagen zijn er alweer zoveel ernstige ongelukken gebeurd (Milaan; zwarte zee; de Gottard; New York) en in oorlogen die ons amper beroeren sterven zoveel andere mensen.

Het doet ons vragen: waarom? Dat is de grote vraag die wij mensen ons stellen: Waarom? Ook dieren lijden, maar de mens alleen vraagt zich af: waarom?

Wij mensen zoeken de reden, de betekenis en dat is niet voor niets.

Na de aanslagen in New York werden er gebedsdiensten gehouden en de aanval op Afghanistan werd ingezet op 7 oktober: O.L. Vrouw van de rozenkrans, feest ingesteld nadat door de slag bij Lepanto de inval van de moslims in Europa was verijdeld op het gebed van de Rozenkransbroedersschappen, die door paus Pius V daartoe waren opgeroepen. Hier drukt zich, denk ik, het gevoel uit dat het allemaal niet "zomaar" is, dat er een diepere reden en betekenis achter zit.

We zien dat juist de Verenigde Staten nu de wetgeving tegen Euthanasie heeft aangescherpt. Ook lijden is niet zonder betekenis, je leven is niet zonder betekenis als je lijden moet. Graaf naar het mysterie dat er achter zit en tracht je daaraan over te geven!

Dat is een belangrijke opdracht voor ons allen in onze maatschappij die euthanasie steeds gemakkelijker aanbiedt als panacee voor haar problemen. In een column van mevr. Winnie Sorgdrager las ik deze dagen dat het haar verdriet dat veel artsen euthanasie als oplossing aanbieden en toezeggingen doen in de zin van: als het lijden te zwaar voor je wordt zal ik je wel helpen. En dat "helpen" betekent dan: "aan je einde helpen".

Voor ons goed om na te denken over de betekenis van het menselijk leven. In onze maatschappij ligt een zeer sterke nadruk op het presteren. Ouderen zitten niet midden in de kring bij de stadspoort terwijl de jongeren aan hun lippen hangen om hun wijsheid te smaken, nee: wie oud is, is uitgerangeerd, afgedaan, aan de kant geschoven. Onze maatschappij straalt uit: als je wat kunt, ben je wat.

De paus hamert er vaak op dat je wat bent omdat je mens bent: primaat van het zijn!

Je bent geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. God zag dat je zeer goed was al voordat je iets deed! Toen Hij je schiep naar Zijn beeld en gelijkenis!

Het lijden hoort bij het leven en is niet zonder zin. Integendeel: God heeft de hoogste zin aan het lijden gegeven, doordat Hij langs die weg de mensheid heeft verlost.

De houding dat het lijden koste wat kost geëlimineerd moet worden, menonwaardig is, maakt mensen ongelukkig. Er mag niks meer mis gaan, niets minder gaan dan was gepland. Maar er gaat natuurlijk voortdurend van alles mis! We willen niet meer kinderen dan gepland

Kun je daarvoor bedanken? Daar steekt ons geluk in. Niet in het alles kunnen hebben en bereiken, maar in het je kunnen overgeven aan wat je krijgt.

13 mei 1981 aanslag op de paus. Neergeschoten op het St. Pietersplein. De aanslag heeft de gezondheid en de krachten van de paus sterk verzwakt. Hij heeft op de rand van de dood gezweefd, heeft het toen maar net gehaald.

Op 13 mei van dit jaar 2001, 20 jaar later, heeft zijn secretaris Mgr. Stanislaw Dziwisz een conferentie gehouden voor de universiteit van Lublin in Polen waarin hij vertelt hoe de paus en hij deze gebeurtenissen hebben ervaren:

het lijden blijft iets mysterieus houden: de aanslag omdat nooit is opgehelderd wat er achter zat; in Gods plan: wat heeft God hier mee voor.

De paus is echter altijd overtuigd geweest dat dit lijden in Gods plan paste: tegen mgr. Dziwisz zei hij: "Het is een grote genade van God geweest".

Mgr. Dziwisz zelf heeft vier vruchten opgemerkt:

- de eenheid van heel de Kerk in gebed rond de paus.

- het meeleven van staatshoofden en vertegenwoordigers van internationale organisaties heeft ertoe bijgedragen dat zij de paus als moreel gezag in de wereld zien

- vele niet-katholieken leefden mee: religieuze leiders van andere christenen: het lijden van de paus was zo een bijdrage aan het werk van de eenheid van de christenen.

- In Rome was op die dag een grote pro-abortus demonstratie, die werd afgelast, terwijl op die dag de oprichting van de pauselijke raad voor het gezin en het instituut voor huwelijk en gezin aan de Lateraanse universiteit werd bekend gemaakt, die het leven verdedigen.

De dag van de aanslag was de professor Francesco Crucitti vrij en thuis. 'S Middags voelde hij zich op een of andere manier gedrongen om toch naar het ziekenhuis te gaan. Hij was nog onderweg toen hij op de radio het nieuws van de aanslag hoorde en kon de paus onmiddellijk terzijde staan.

De paus heeft de bovennatuurlijke betekenis van de aanslag bovendien sterk beleefd door de verbondenheid die hij erin heeft beleefd met Maria. 13 mei 1981 om 17.17 uur was de dag en het uur van de eerste verschijningen in Fatima, 64 jaar daarvoor (de paus ging het jaar erna op de 65e verjaardag bedanken). Nadat de paus al thuis terug was gekeerd nam zijn gezondheidstoestand een dramatische wending door een virus. De paus moest terug naar het ziekenhuis.

Op 16 juli, O.L. Vrouw van de berg Carmel kwam eindelijk de beslissende wending in het ziekteverloop en ging de paus steeds meer vooruit. Op 5 augustus, Maria ter sneeuw, was de paus sterk genoeg om een tweede operatie te ondergaan die nodig was en op 14 augustus kon de paus naar huis terugkeren. Op 15 augustus, Maria Tenhemelopneming, was de paus voor het eerst vrij van medische behandelingen en kon hij het Angelus bidden met de mensen op het Sint Pietersplein. Op 7 oktober, O.L. Vrouw van de rozenkrans, hield de paus weer een audiëntie op het St. Pietersplein en vertelde dat hij in alles wat er was gebeurd de wonderlijke bescherming van zijn hemelse moeder had ondervonden.

De mens is dus altijd met deze vraag bezig geweest: ook nu. Vader kwam wekelijks op de begraafplaats naar het graf van zijn overleden dochter, maar nooit in de kerk; zijn vrouw kwam juist vaker naar de kerk. Gezin dat twee zoons verloor bij auto-ongelukken en bij de tweede keer ook het pasgeboren kleinkind.

Vragen: God na Auschwitz? Als er een jong iemand stelt, moet U eens horen wat er soms voor ongelovige dingen bij de uitvaart worden gezegd!

De mens heeft zich dus altijd de vraag gesteld waarom hij moet lijden. Ook in de H. Schrift:

1. Het boek Job

De onschuldige moet lijden, hij wordt door smart op de proef gesteld.

Drie vrienden komen bij hem en zien zijn lijden als straf voor de zonde.

De boodschap van het boek Job is dan ook dat het niet waar is dat ieder lijden uit persoonlijke schuld en zonde ontstaat (al heeft de zonde ergens wel met het lijden te maken; vgl. het evangelie, bijv. het verhaal van de blindgeborene in het Johannes evangelie: wie heeft gezondigd, zichzelf of zijn ouders dat hij blindgeboren is).

2. Verder in het OT

Lijden is niet alleen een straf, maar dient ook tot opvoeding van de mens, om hem tot bekering te brengen

vgl. boek Rechters (als de mensen zondigen, gaat het weer mis en komt er tegenslag om de mensen terug te brengen tot God); 2 Mak. 6,12.

3. Zozeer heeft God de wereld liefgehad dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft, niet verloren zal gaan (Jo. 3,16).

God, de enige die niet hoeft te lijden, wordt een mens zonder zonde om te lijden!

4. Waar komen lijden en kwaad vandaan?

De bijbel geeft een antwoord in het boek Genesis (vgl. Gen. 18)

a. God staat niet aan de oorsprong van kwaad, zonde en lijden

"Hij zag dat het goed, zeer goed was" en Hij heeft de mens geschapen in vriendschap met God in het paradijs

b. De mens is geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God. Het tweede Vaticaans concilie (GS) zegt dat dit beeld van God tot uiting komt in kennis, geweten en vrije wil van de mens: dat maakt die mens zo verheven dat hij een beeld van God is. Als de mens deze drie kenmerken goed gebruikt lijkt hij op God en wordt hij vrij.

Als hij dat niet doet verstoort hij de harmonie met God.

De zonde verstoort de harmonie van de mens met zijn diepste zelf: de mens raakt verdeeld. Hij wil het een en doet het ander.

c. Gevolg van die verdeeldheid is strijd, verlies van vrijheid, zonde en lijden.

We merken zelf al in ons eigen leven hoe je vast kunt komen zitten in kwaad.

De zonde, erfzonde brengt verstoring van de harmonie en is de "achtergrond van kwaad, zonde en lijden". Het is het gevolg van de menselijke conditie waarin we leven en die ontstaan is door zonde.

Maar de heilsgeschiedenis is een geschiedenis met de mensen van God die dat kwade ten goede keert, zodat wij kunnen zingen in de paasnacht: O, felix culpa.

5. Jezus openbaart ons de betekenis van het lijden.

Niet dat God het lijden wil; integendeel want het lijden is nu juist een gevolg van verzet tegen God, maar Hij kan toch aan dat lijden een betekenis geven en een zin, zodat juist dat lijden de keer ten goede brengt: de verlossing

Jezus toont in Zijn optreden de liefde van God voor degene die moet lijden:

- aandacht voor de lijdende mens (genezingen enz.)
- acht zaligheden: zalig die lijdende mens...
- Jezus heeft zelf lijden op zich genomen: geboren in een verblijfplaats voor dieren; op de vlucht naar Egypte; verjaagd uit zijn geboorteplaats; zijn familie verklaart Hem voor gek; Hij wordt gemarteld, gekruisigd.

Christus geeft antwoord op de vraag naar het "waarom" door zijn eigen lijden:

Het lijden van de mens heeft betekenis; daarin kunnen we geloven doordat we zien dat het lijden van Jezus betekenis heeft: door Zijn lijden en kruis zijn we verlost.

Wat openbaart Jezus ons over de betekenis van ons lijden?

a) Zijn lijden is met liefde verbonden: Hij geeft Zijn leven voor ons, Hij lijdt uit liefde. Lijden heeft vaak met liefde te maken: je lijdt om je kinderen uit zorg voor hen; je lijdt om het verlies van iemand die je dierbaar was enz.

b) Ook stelt Jezus een teken voor ons mensen die denken dat het doen, het presteren alles is: je bent pas iets waard als je iets presteert; nee: je bent iets waard omdat je bent, omdat je mens bent, naar Gods beeld en gelijkenis geschapen.

Verlossing niet door actio maar door passio

c) Lijden moet je als je staat voor een rechtvaardige zaak, zoals Jezus. Dat brengt altijd lijden mee.

d) Lijden is een beproeving waardoor we geestelijk vernieuwd kunnen worden.

"Lijden leidt tot volharding; volharding tot deugd; deugd tot hoop" (Rom. 5,3-5)

Lijden maakt ons minder oppervlakkig.

e) "Aanvullen wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van de Christus" (Kol 1,24), ten bate van Zijn lichaam, de Kerk.

Wij mogen medewerkers zijn van de verlossing. Niet omdat het lijden van Jezus niet goed genoeg was. Maar Christus heeft zich daarvoor opengesteld, omdat Hij ons beschouwt als Zijn Lichaam. Door de gemeenschap met Christus.

6. Jezus zegt ons dat het lijden noodzakelijk is:

Wie mijn volgeling wil zijn, moet zijn kruis op zich nemen (Lc. 9,23; Mt. 7,13-14; Lc. 21, 12-19; Jo. 15, 18-21; Jo. 16,33).

Het lijden is een gevolg van de zonde en niet door God gewild, maar Christus heeft er een positieve wending aan gegeven en nodigt uit: neem door je lijden deel aan het werk van de verlossing, het heil van de wereld dat door mijn lijden wordt bewerkt.

7. Tenslotte: de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan:
het lijden nodigt ons uit tot liefde: dat is de positieve kant; maakt de wereld beter;
iedere lijdende is een oproep om de wereld beter te maken, de lijdenden bij te
staan

In de Kerk komt dit tot uiting: er werd wel gezegd: de kerk praat het lijden goed,
zo van stil maar wacht maar, blijf maar rustig en lijd maar in stilte.

Zo is het niet: het heeft juist geleid tot een grote inzet voor de mensenrechten; de
vrede.

Dr. J. Hendriks